

самостійних роздумів, відкриттів, нових поглядів на досліджуване явище, предмет. Водночас викладач і студент залишаються учасниками цього процесу в активному діалозі.

*МЕТОДИ І ПРИЙОМИ НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ
ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ ІНЖЕНЕРНОГО ПРОФІЛЮ*

Гирич З.І. д-р пед. наук, доцент

*Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»*

Навчання професійного спілкування в сфері інженерної діяльності викликає великі труднощі як у викладачів, так і в іноземних студентів, пов'язані з урахуванням їх когнітивних стилів і рідної мови. У процесі навчання української мови іноземних студентів інженерного профілю необхідно використовувати методи, які є найбільш ефективними для досягнення поставлених цілей. Будучи базисною категорією методики, методи навчання є компонентом системи навчання.

Навчання української мови в іноземній аудиторії має свої особливості, обумовлені, зокрема, специфічністю рідної мови студентів. Тому свідомо-практичний метод – це провідний метод навчання іноземної мови в умовах вузівської підготовки. Цей метод є свідомим, так як у процесі навчання передбачається усвідомлення учнями значення лексичних одиниць і мовних форм, які використовуються в процесі спілкування, і в той же час практичним, тому що вирішальним чинником навчання визнається іншомовна мовленнєва практика. Метод враховує особливості рідної мови учнів, що сприяє подоланню негативного впливу (інтерференції) рідної мови і використанню позитивного переносу з рідної мови на досліджувану.

Серед прийомів навчання української мови виділяються дві групи:

1) дидактико-методичні прийоми, 2) предметні прийоми. До числа обраних нами дидактико-методичних відносимо логічні прийоми узагальнення, зіставлення, систематизації, аналізу, синтезу та ін. Серед прийомів навчання української мови в іноземній аудиторії вишу велике значення має прийом зіставлення явищ мови, що має універсальний характер. У методиці навчання мови розрізняють зіставлення двох типів: внутрішньомовні і міжмовні. Перші знаходять широке застосування при вивченні рідної та нерідної мов.

На жаль, у процесі підготовки фахівців в інженерно-технічних вишах України не враховуються когнітивні стилі й переваги студентів. Іноземній аудиторії інженерного профілю переважно властивий аналітичний когнітивний стиль. І. Авдєєва переконливо довела, що врахування специфіки мовленнєво-мисленнєвої діяльності студентів інженерного профілю дозволяє викладачам-філологам використовувати

прийоми й методи навчання, з одного боку, обумовлені когнітивними перевагами аудиторії, а з іншого боку, що корелюють з дедуктивно-аналітичною системою інженерної освіти. У зв'язку з цим відповідно до дедуктивного підходу вважаємо за необхідне застосовувати саме дедуктивний метод навчання української мови у вищій інженерного профілю.

Критерії вибору методів і прийомів навчання української мови в іноземній аудиторії вищого технічного навчального закладу доцільно доповнити з урахуванням когнітивного стилю фахівців інженерного профілю: 1) цілі навчання, 2) зміст і характер навчального матеріалу, 3) співвідношення рідної й української мов, 4) рівень загального і мовленнєвого розвитку учнів, 5) когнітивний стиль фахівців інженерного профілю, 5) їх вік, етап навчання, 6) здатність учнів до активного засвоєння матеріалу.

З метою підвищення ефективності навчання української мови іноземних студентів інженерного профілю, з огляду на специфіку навчання української мови в технічному вищій, особливості рідної мови учнів, а також їх когнітивні переваги відповідно до підходів до навчання мови нами відібрано й схарактеризовано сучасні загальнодидактичні й частковометодичні методи й прийоми формування їх комунікативної компетенції. До переважаючих методів у пропонованій нами методичній системі належать дедуктивний, свідомо-практичний і комунікативний методи навчання. Основні методичні прийоми, обумовлені когнітивним стилем даного контингенту: 1) автентичність використаних матеріалів; 2) дедуктивність, аналітичність подання матеріалу; 3) покроковий, концентричний виклад матеріалу; 4) робота за заздалегідь складеним планом; 5) акцент на письмовому аспекті мовлення; 6) облік найбільш важких тем граматики української мови; 7) позаконтекстні граматичні вправи; 8) акцент на чіткі інструкції, що виключають виноски; 9) множинні тренування на матеріалі різних інженерних дисциплін; 10) усне виконання всіх вправ в аудиторії з подальшим їх записуванням напам'ять вдома; 11) начитування викладачем на диктофон усіх текстів і вправ; 12) аналіз морфологічного складу слів; 13) тематичні списки однокореневих слів і виразів; 14) використання таблиць в якості ілюстрацій; 15) узагальнення, синтезування матеріалу в кінці циклу. При цьому методика навчання іноземних студентів у курсі української мови повинна бути орієнтована на особливості більшості навчальної групи, а особливості меншини необхідно враховувати під час роботи в малих групах, виконання домашнього завдання та в індивідуальній роботі.

Таким чином, мовленнєва спрямованість навчання української мови іноземних студентів технічного вишу, особливості рідної мови, а

також їх когнітивні переваги визначають специфіку вибору, застосування навчальних методів і прийомів.